

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ,
АСПІРАНТІВ, СПІВРОБІТНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ

(Суми, 23-24 квітня 2015 року)

меньшей. Автор наделяет своего героя простодушностью и добротой, однако главным, что порой присуще всем нам – это сомнениями в своих силах и возможностях, и страхом перед незнакомым. Герой на протяжении всей книги борется со званием Маленького Зверька. Главное, что он понимает после событий в рухнувшем домике Сова, – это то, что на протяжении всей внутренней борьбы и влияния общества Тигров и Иа не имеем права потерять себя. Человек должен искать свою стезю, и ставить цели для себя, достижение которых делало бы нас лучше.

Таким образом, любому из нас характерна проблема Маленького Зверька. Ведь каждый человек хотя бы раз задумывался о своём значении, боялся не суметь сделать или достичь чего-то важного в своей жизни, в конце концов – осознать свою малость и беспомощность. Однако все это иллюзорно. В действительности единственно важным оказывается понять суть, которая заключается в том, что все мы должны беречь свою культуру и мораль, свою человечность и следовать своему жизненному предназначению.

Список использованной литературы

1. Хофф Б. Дз Пятачка / Бенджамен Хофф ; пер. с англ. – К : Амфора, 2004. – 257 с.

Наук. кер. – Опанасюк В. В., канд. політ. наук, доц.

ПРО КОНСТРУЮВАННЯ ВИТОКІВ УКРАЇНСЬКОГО ФІЛОСОФСЬКОГО ПРОЦЕСУ

В'ячеслав Артюх, канд. філос. наук, доцент

«Філософський процес» – це те, що одного разу зароджується, а потім розвивається. Для багатьох істориків філософії український філософський процес обов'язково повинен мати свої власні витoki, він повинен бути продовженням попередніх форм духовності, якими за аналогією з генезою давньогрецької філософії постають давньослов'янські, форми розвинутої міфології. Вже у першому навчальному посібнику з історії української філософії часів політичної самостійності стверджується, що якщо українська національна філософія базується на специфіці світогляду і національного світосприйняття, то вона повинна мати «глибинне коріння» [1, с. 11]. Після цього описуються архетипові елементи українського національного світогляду. Або як пише ще один історик

української філософії: «Філософія ніколи не виникала на пустому місці. Вона завжди постає як результат попереднього духовного розвитку. Основним джерелом, на ґрунті якого формувалася українська філософська думка, є народна культура, що в усній народній творчості зберігає попередні світоглядні уявлення».

Фактично мова йде про спроби відтворення на нашому вітчизняному інтелектуальному «ґрунті» міфогенної гіпотези походження філософії, яка втілилася в формулі німецького історика філософії Вільгельма Нестле (1865–1959): «від міфу до логосу». Деякими українськими істориками філософії ця формула була прийнята як універсальна, тобто не лише така, що стосується процесу виникнення давньогрецької філософії, але й будь-якої іншої, включаючи українську. Малося на увазі, що філософія на певному етапі цивілізаційного розвитку повинна виникнути з *необхідністю* на основі власних джерел, як момент подолання власної міфологічної свідомості. Головне тут, що філософія обов'язково повинна виникнути на *власній* основі.

Може тому і в академічній літературі, і в навчальних посібниках з історії української філософії утверджується традиція подавати матеріали зі слов'янської міфології. Їх присутність повинна засвідчувати, що своїм походженням філософія доби Давньої Русі зобов'язана саме міфологічному світогляду давніх слов'ян. І якщо в першому систематичному викладі «Нарис історії філософії на Україні» (1966) чи в «Философской мысли в Киеве» (1982) про слов'янську міфологічну свідомість як джерело давньоукраїнської філософії сказано побіжно, то уже в першому томі «Історії філософії на Україні» (1987) цій проблемі присвячено повноцінний розділ – «Міфологічні уявлення східнослов'янських племен (V–IX ст.)». У підручнику «Історія філософії України» (1994) перед главою «Філософська думка Київської Русі» також стоїть глава «Давньослов'янська міфологія – переддень філософської думки».

Та ж сама ситуація і в підручнику «Історія української філософії» (2008), де перед главою «Релігійно-філософська думка в Україні у XI–XIV ст.» стоїть глава «Міфологічна свідомість праукраїнців як підґрунтя вітчизняної філософії». Правда тут уже, на відміну від попередніх текстів, щоб якось перекинути реальний місточок від міфу до філософії зустрічаються такі фрази: «засвоєння індивідом понять, образів, метафорики обрядових текстів, упорядкований їх ритм, нові почуття, що виникали під час обряду,

зумовлювали формування психологічного стану, який уможлилював філософське осягнення світу. Людина поступово опанувала засоби філософських рефлексій, накопичувала нові образи, які викристалізувалися в поняття» [2, с. 68–69]; «тексти деяких казок слугують прикладами примітивних, не позбавлених унаочнення актів філософування – рефлексії щодо душевних почувань, переживання неймовірного як реального, мисленого як дійсного» [2, с. 69]. Зрозуміло, що такі розмірковування не можуть не бути умоглядними: ніяких текстів, якими б можна було підтвердити ситуацію переходу «від міфу до логосу» в нашій книжній традиції не існує (на відміну від, приміром, текстів Гесіода у грецькій філософській традиції). Хоча, звичайно, при бажанні істориків-інтерпретаторів такий нефілософський текст, як «Слово о полку Ігоревім» можна перевести на філософську мову.

Відразу вкажемо, що у випадку з українською філософією схема Нестле не працює. Філософія у нас не виникає в результаті критичного подолання *власної* міфологічної свідомості, що була втілена у *власній* міфологічно-релігійній картині світу через процедуру її раціоналізації. Аргумент тут один: джерела, які б підтвердили цю схему відсутні. І ті ж самі джерела (тексти) (Святе Письмо, апокрифи, твори Отців Церви (патристика), збірник «Бджола», Ізборник Святослава 1073 року) засвідчують іншу модель походження давньоукраїнської філософії: вона виникає в результатів моменту *привнесення ззовні* після прийняття Руссю християнства (988), як елемент християнської ідеології, де вона виконує звичну для середньовіччя роль – «служанки богослов'я». Між вищими рівнями слов'янської міфології (якщо така була) і давньоруською філософією моменту зв'язку і наступності не існує. Слов'янський «міф» ніяким чином у давньоруському «логосі» не продовжується.

Коли виникає давньоукраїнська філософія, то вона являє собою окремі філософські ідеї як результат запозичення *розвинутих* форм філософування, а не початкових, що лише недавно виділися з міфічного способу осягнення світу. Відповідаючи на питання, чому так сталося, можна припустити, що давньослов'янська міфологія перед прийняттям християнства ще не досягла того рівня, який би уможливив перехід міфічних персоніфікованих образів, як результатів пізнавального відношення до навколишньої дійсності у мисленеві (поняття). Дохристиянська культура давньої України-Русі існувала лише в усних формах (а виникнення ж філософії передбачає

не просто наявність у національній мові розвиненого шару абстрактної лексики, а ще й писемності). Може тому до нас взагалі не дійшов ні один давньослов'янський міф, зрозумілий як сюжетно зв'язана оповідь. А все, що ми знаємо як «давньослов'янська міфологія» – це результат пізніших вчених реконструкцій.

Таким чином, ні слов'янська міфічна свідомість, ні її вербалізація на рівні міфології ніякого відношення до виникнення філософії в Україні-Русі не мають. Філософія в Україні народжується зовсім з інших джерел, ніж слов'янська міфологія і джерела ці були поза межами давньої України-Русі. Саме християнство і книжна культура стали тим контекстом, що в результаті вилилися в запозичений платонізм та, ширше, візантійську філософську думку (яка частково була також засвоєна через кирило-мефодіївську спадщину). І вже після того як ця «операція» була пророблена, можна говорити про спроби власного філософування давньоруських «любомудрів» (Іларіона, Климента Смолятича, Данила Заточеника, Никифора, Кирила Туровського). Але, знову ж таки, в межах християнської філософської парадигми, яка *ніяк не контактувала* з давньослов'янською міфологічною традицією.

В цілому, бажання утвердити паралельну схему виникнення української філософії, що не верифікується ніякими філософськими джерелами свідчить про активний вплив на результати праці істориків української філософії позафілософського (ідеологічного) контексту.

1. Розвиток філософської думки в Україні: Текст лекцій. – Ч.1: Від часу Київської Русі до доби романтизму / Ю. М. Вільчинський, З. Е. Скринник, М. А. Скринник. – Львів: ЛДУ, 1991. – 106 с.
2. Історія української філософії: підручник; [М.Ю. Русин – координатор видавничого проекту]. – К.: Академвидав, 2008. – 624 с.

ДАЛАЙ-ЛАМА XIV. ОСНОВНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СУЩЕСТВОВАНИЯ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

Стрелецкий Е. С., *студент группы СУ-31*

Далай-лама XIV (род. 6 июля 1935 в Тибетском Такцере) является духовным лидером буддистов Тибета, Монголии, Бурятии, Тувы, Калмыкии. Он лауреат Нобелевской премии мира 1989 г. и